

عوامل موثر بر تصمیم زوجین برای رفتار باروری و فرزند آوری

دکتر سید ابوالحسن نقیبی

دانشیار آموزش بهداشت و ارتقای سلامت

دانشگاه علوم پزشکی مازندران ، دانشکده بهداشت

آذر ۱۴۰۱

رئوس محتوای جهت آرایه

- مساله چیست ؟
- اشاره کوتاه به ابعاد وعوارض مساله ؟
- مهمترین راهکارهای مقابله با مساله ؟
- عوامل موثر بر تصمیم گیری برای فرزند آوری ؟
- فرآیند تصمیم گیری برای فرزند آوری و رفتار باروری ؟

حرف اول : مساله چیست ؟

فرزند اوری یکی از مولفه های مهم در حوزه جمعیت شناسی
ومسائل اجتماعی و فرهنگی است

مطالعات جمعیتی ایران نشان میدهد که رشد جمعیت ایران در
سرشماری سال ۱۳۹۵ به ۷/۰ درصد کاهش یافته است و نرخ
باروری کل به ۷/۱ رسیده است

در حال حاضر تعداد فرزندانی که به هر زن ایرانی طی دوران
باروری خود زنده بدنیا می آورد ۷/۱ است

توجیه مساله

امروزه باروری و فرزندآوری در ایران به زیر نرخ جانشینی رسیده و تمایل به فرزندآوری و داشتن فرزندان بیشتر نزد خانواده های ایرانی بسیار ضعیف شده است.

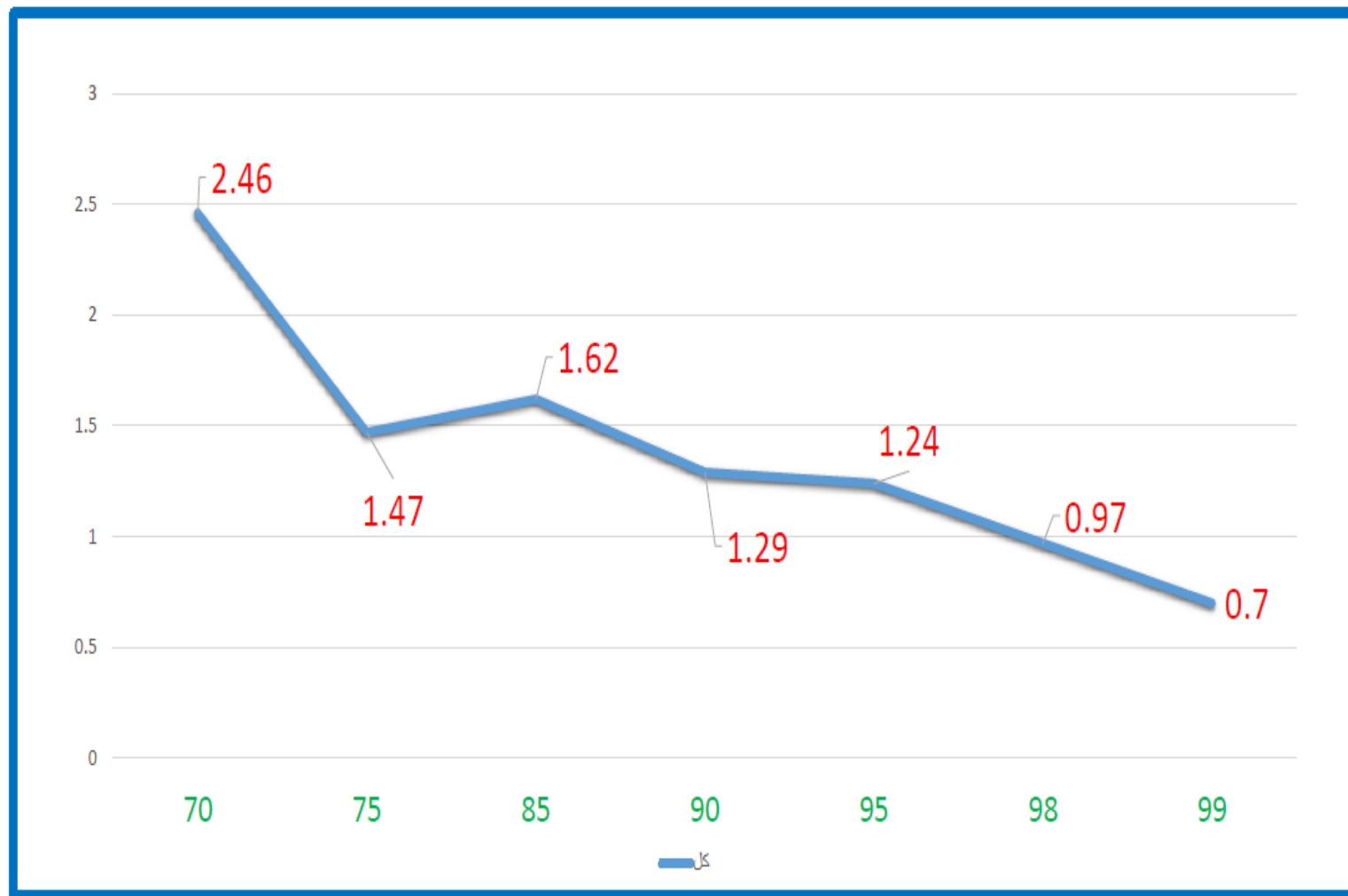
ماحصل ازدواج دو نفر بوجود آوردن کمتر از دو نفر است که به اصطلاح این وضعیت نرخ باروری پایین تر از حد

جایگزینی (۱/۲ فرزند) sub replacement fertility

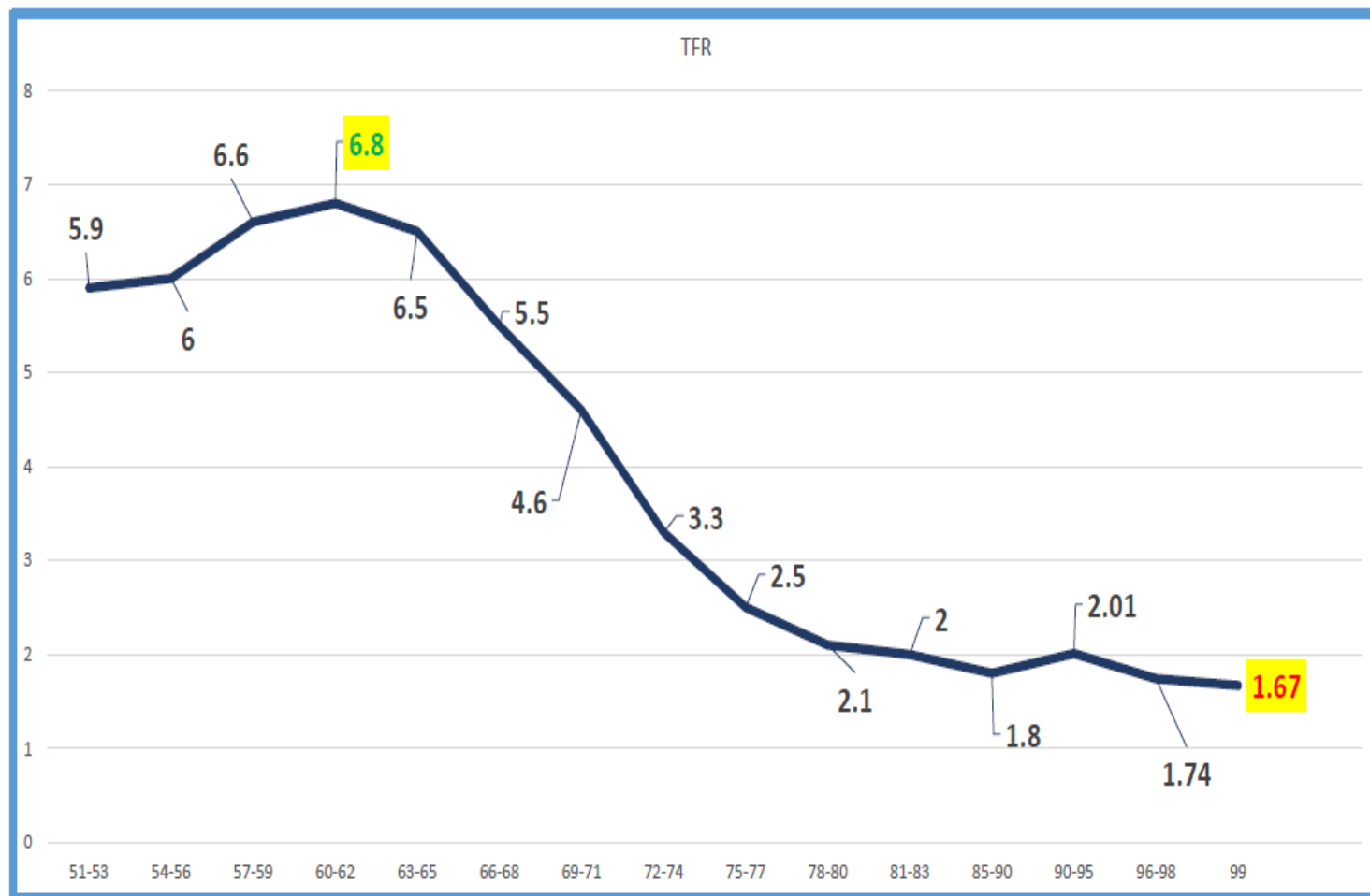
گفته میشود

این وضعیت از یک سو ناشی از اعمال برخی سیاست های کنترل اجتماعی، فرهنگی، جمعیت و از سوی دیگر وقوع برخی تغییرات اقتصادی در کشور بوده است

درصد متوسط رشد سالانه جمعیت دوره ۶۵-۹۵

نرخ باروری کلی کشور از ۱۳۵۱ تا ۱۳۹۸

File Edit View Document Tools Window Help

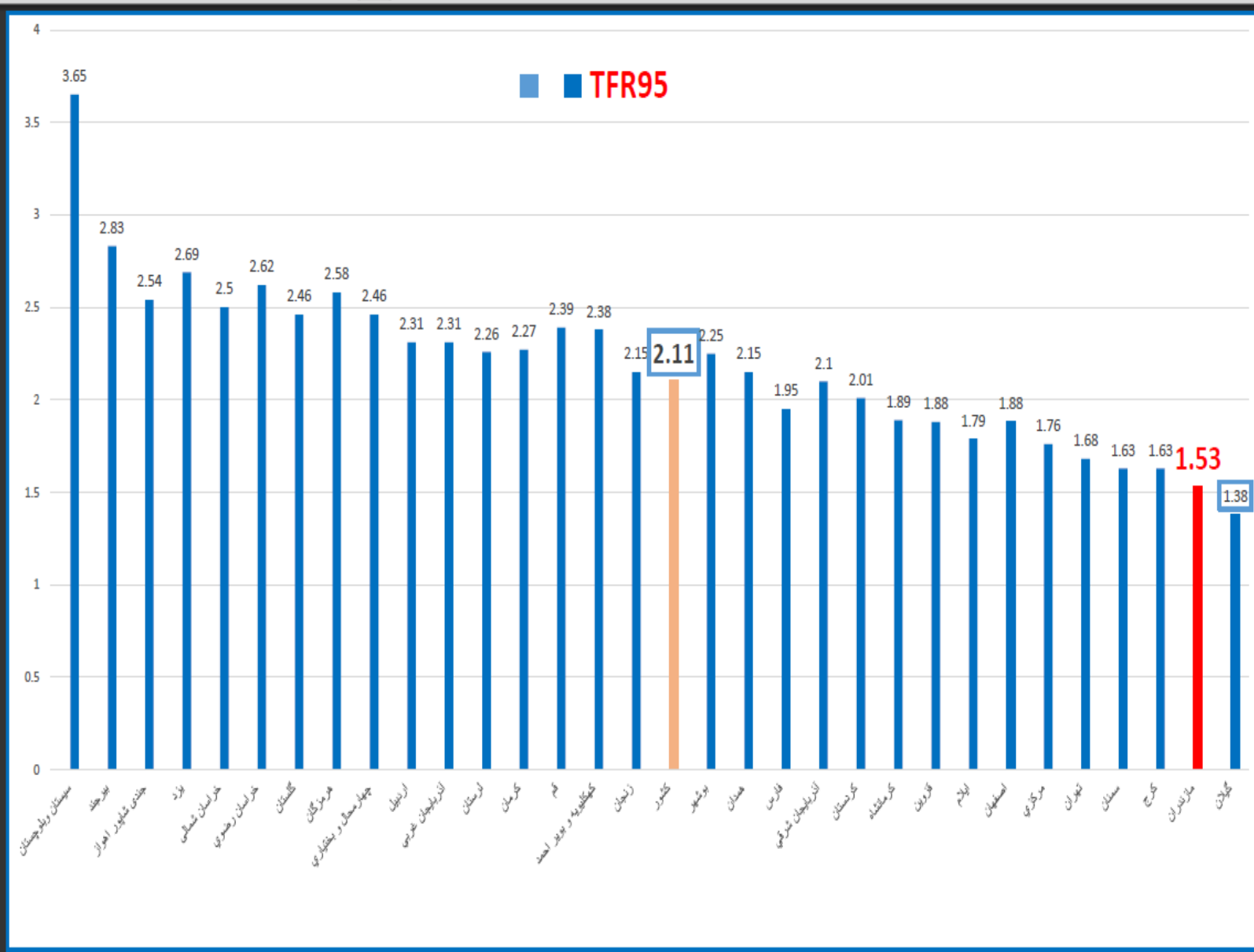
8 / 90 77.6% Find

نرخ باروری کل در ایران و کشورهای منطقه در سال ۲۰۱۷

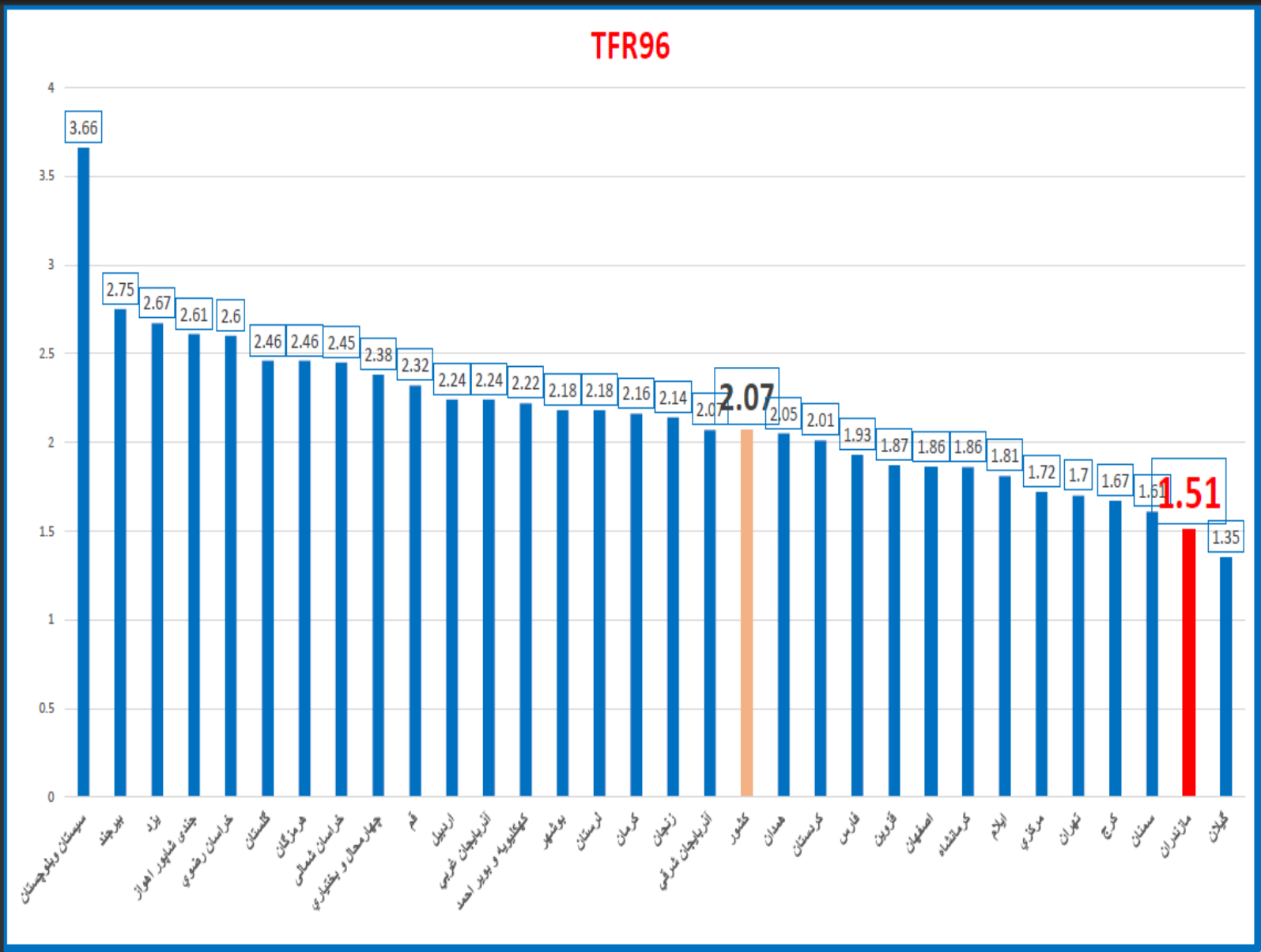
کشور	نرخ باروری کل (TFR)
ارمنستان	1.7
جمهوری اسلامی ایران	1.7
لبنان	1.8
امارات متحده عربی	1.8
قطر	2.0
کویت	2.1
گرجستان	2.1
بحرین	2.1
ترکیه	2.1
آذربایجان	2.1
ازبکستان	2.4
عربستان	2.6
عمان	2.6
قزاقستان	2.6
ترکمنستان	2.8
سوریه	2.8
قرقیزستان	2.9
رژیم اشغالگر قدس	2.9
مصر	3.2
اردن	3.3
تاجیکستان	3.3
پاکستان	3.4
یمن	3.8
فلسطین	3.9
عراق	4.3
افغانستان	4.5

منبع:
United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division,
"World Population Prospects: The 2017 Revision"

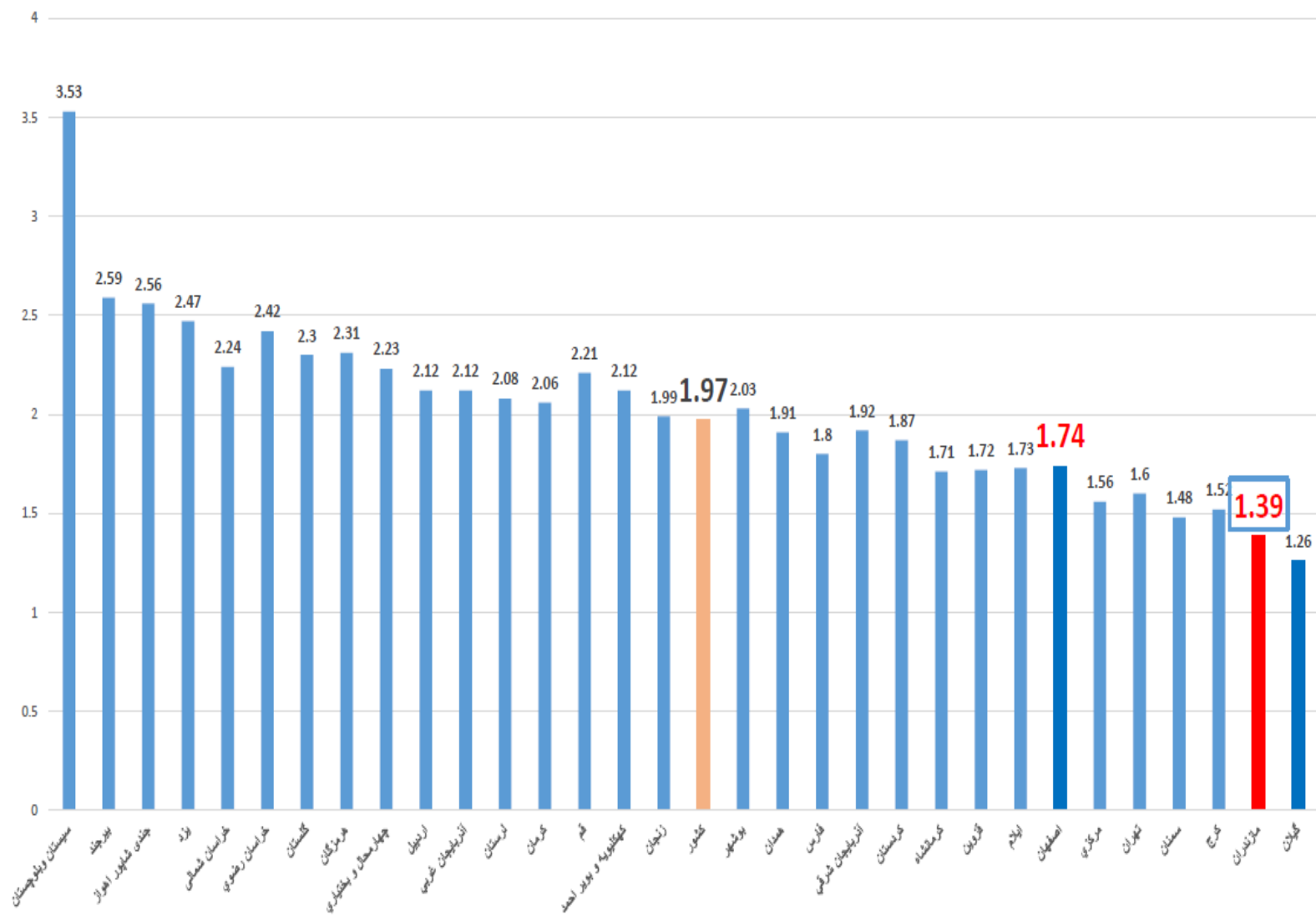
02:10
۲۰۲۲/۰۲/۱۲

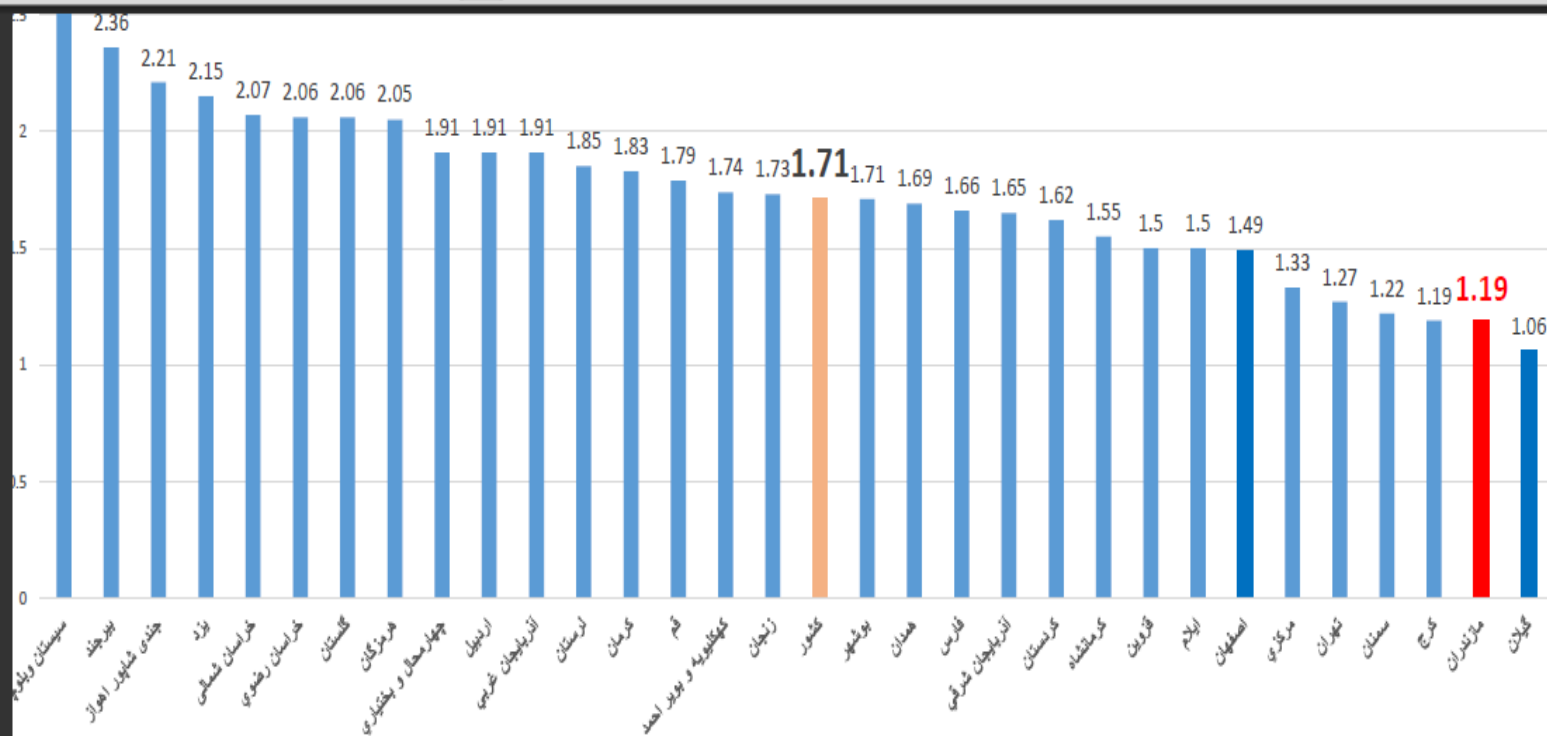

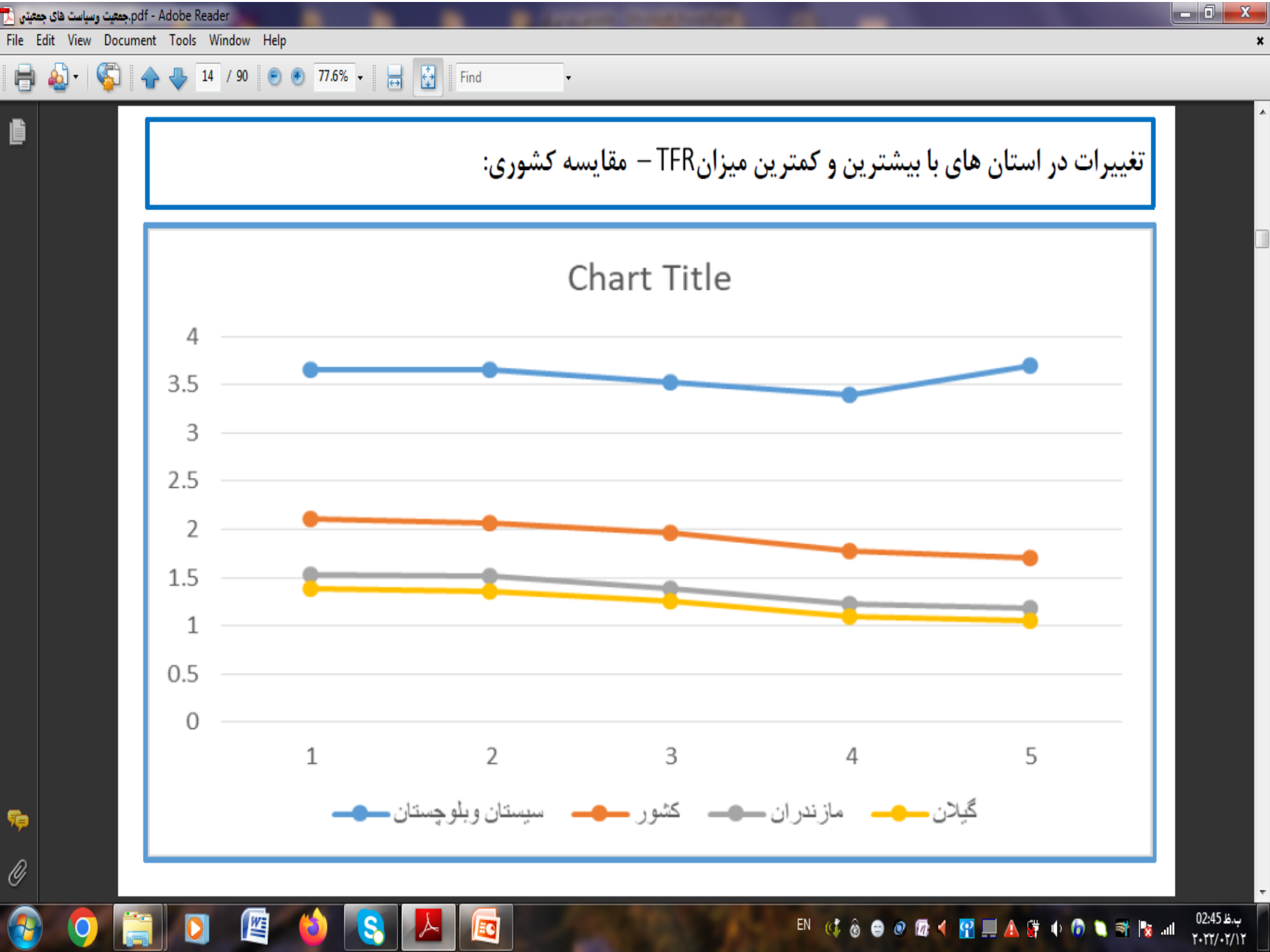

TFR97

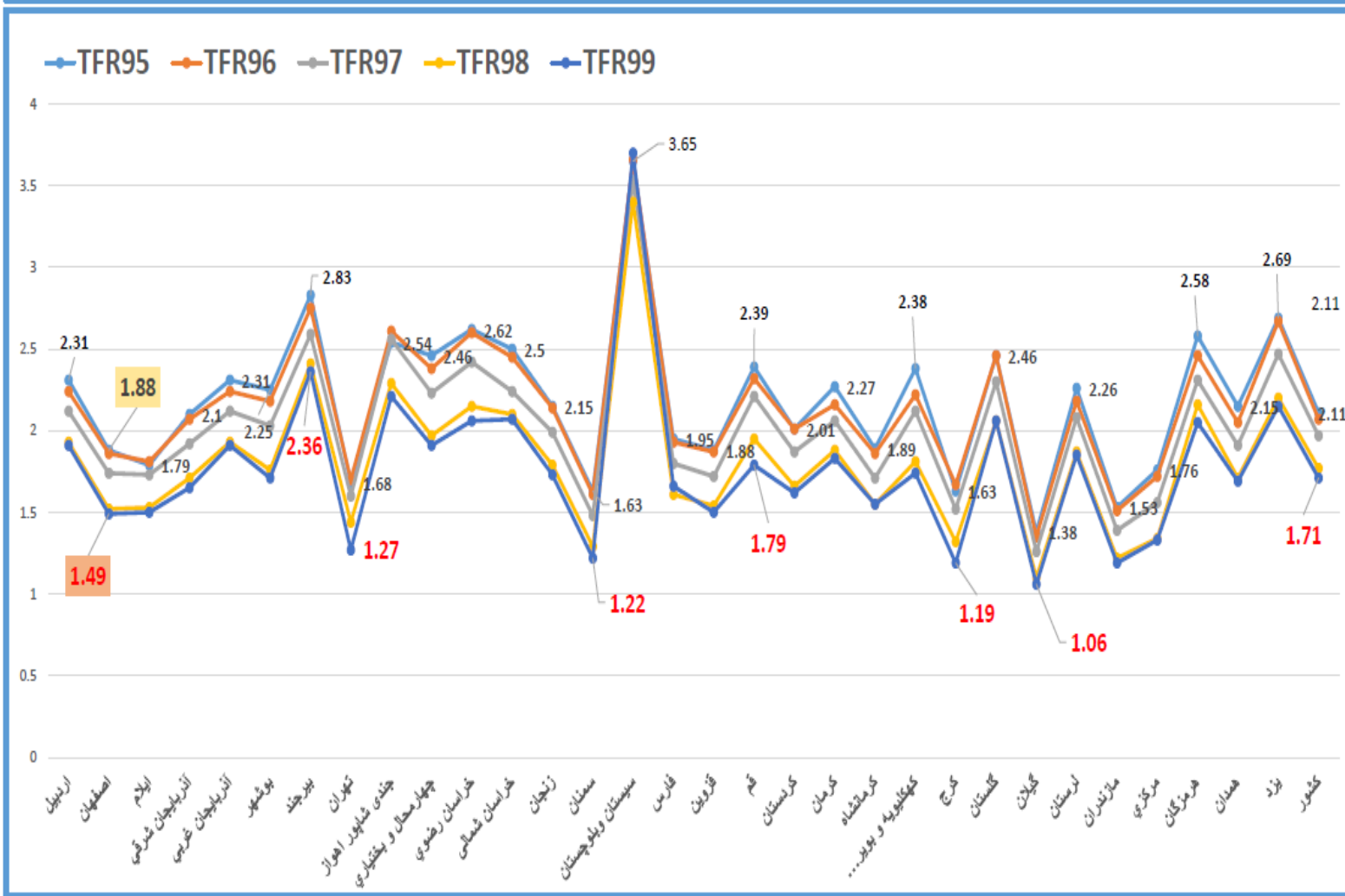

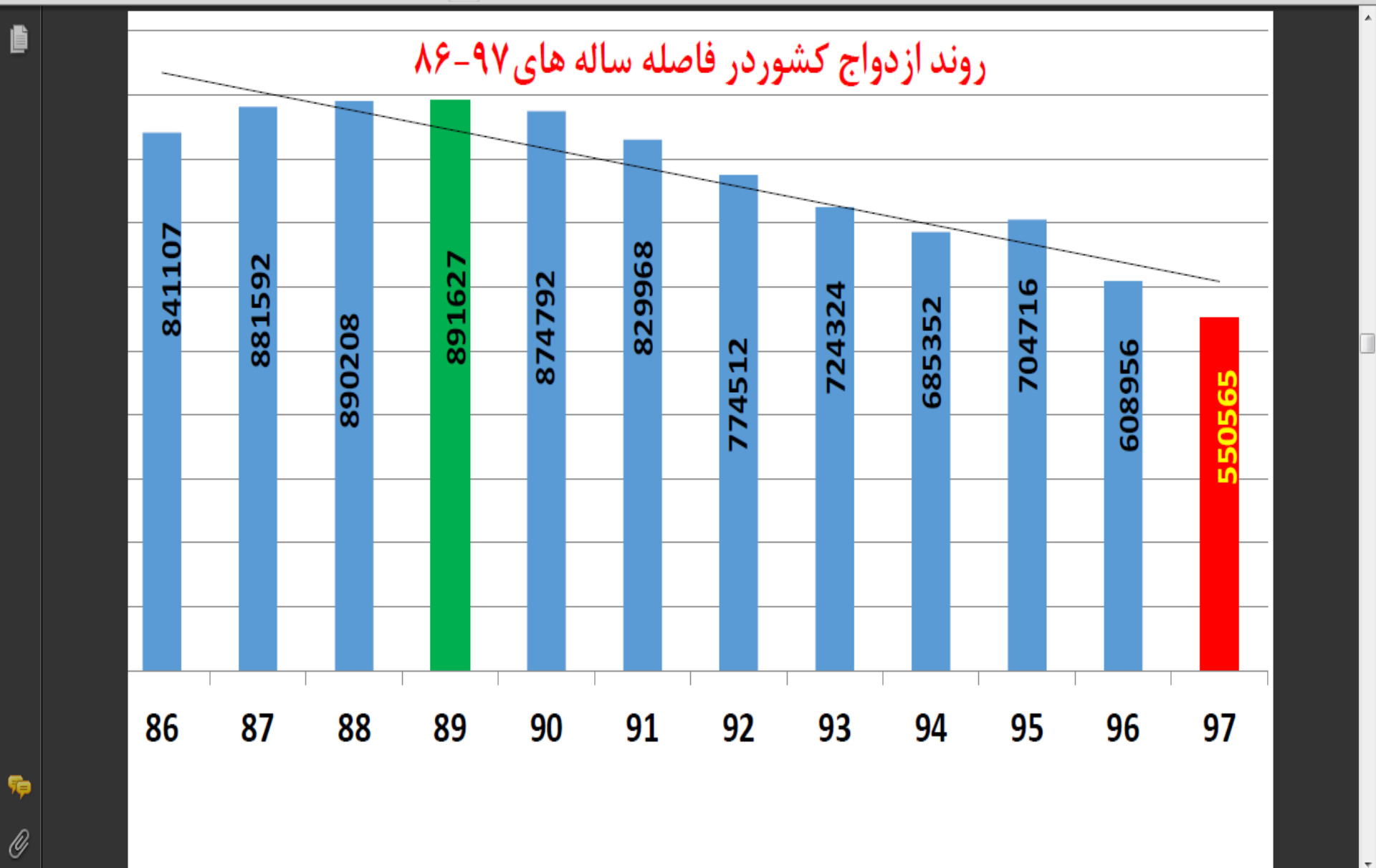

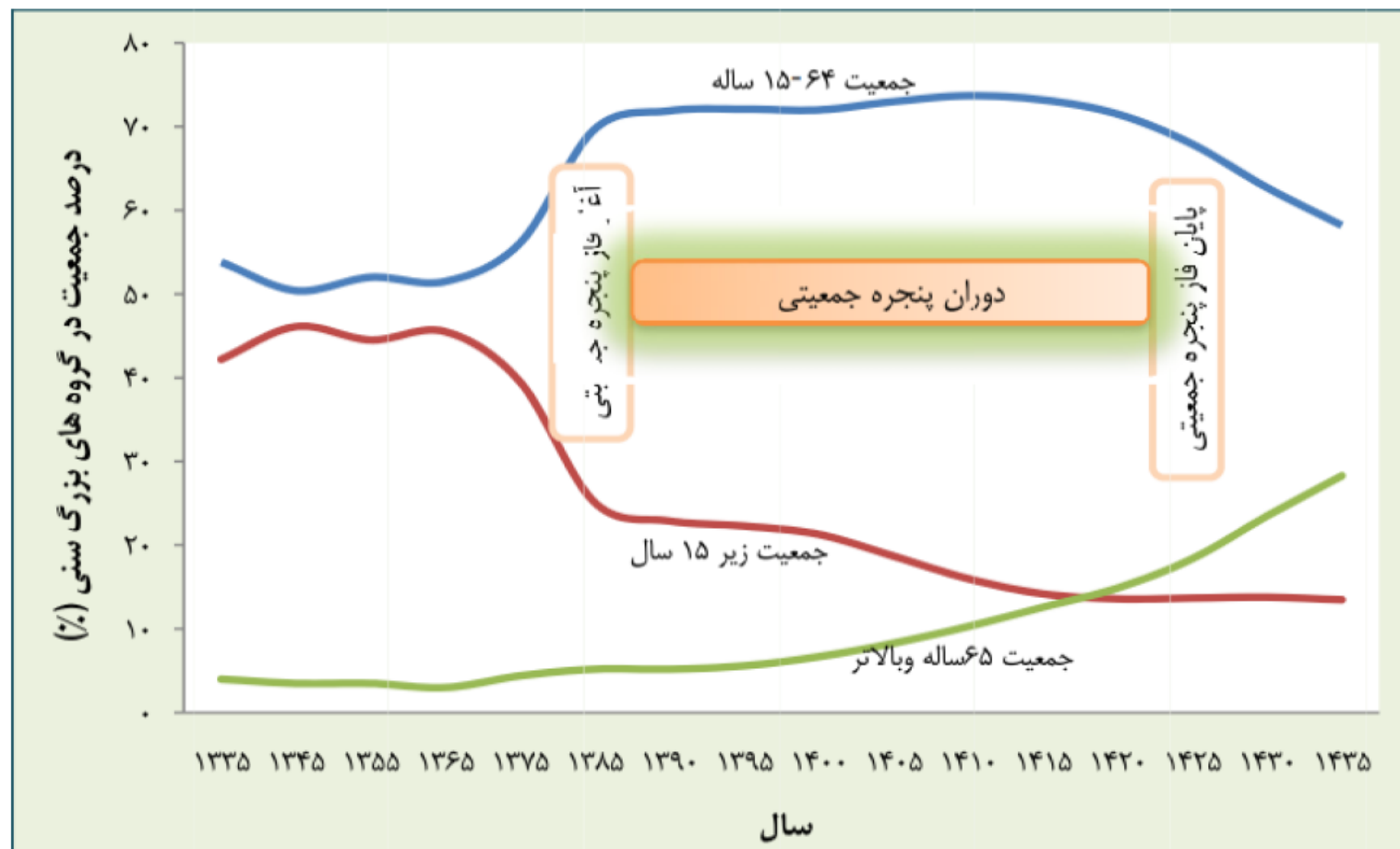

روند باروری کلی استانی - ۹۵ تا ۹۹

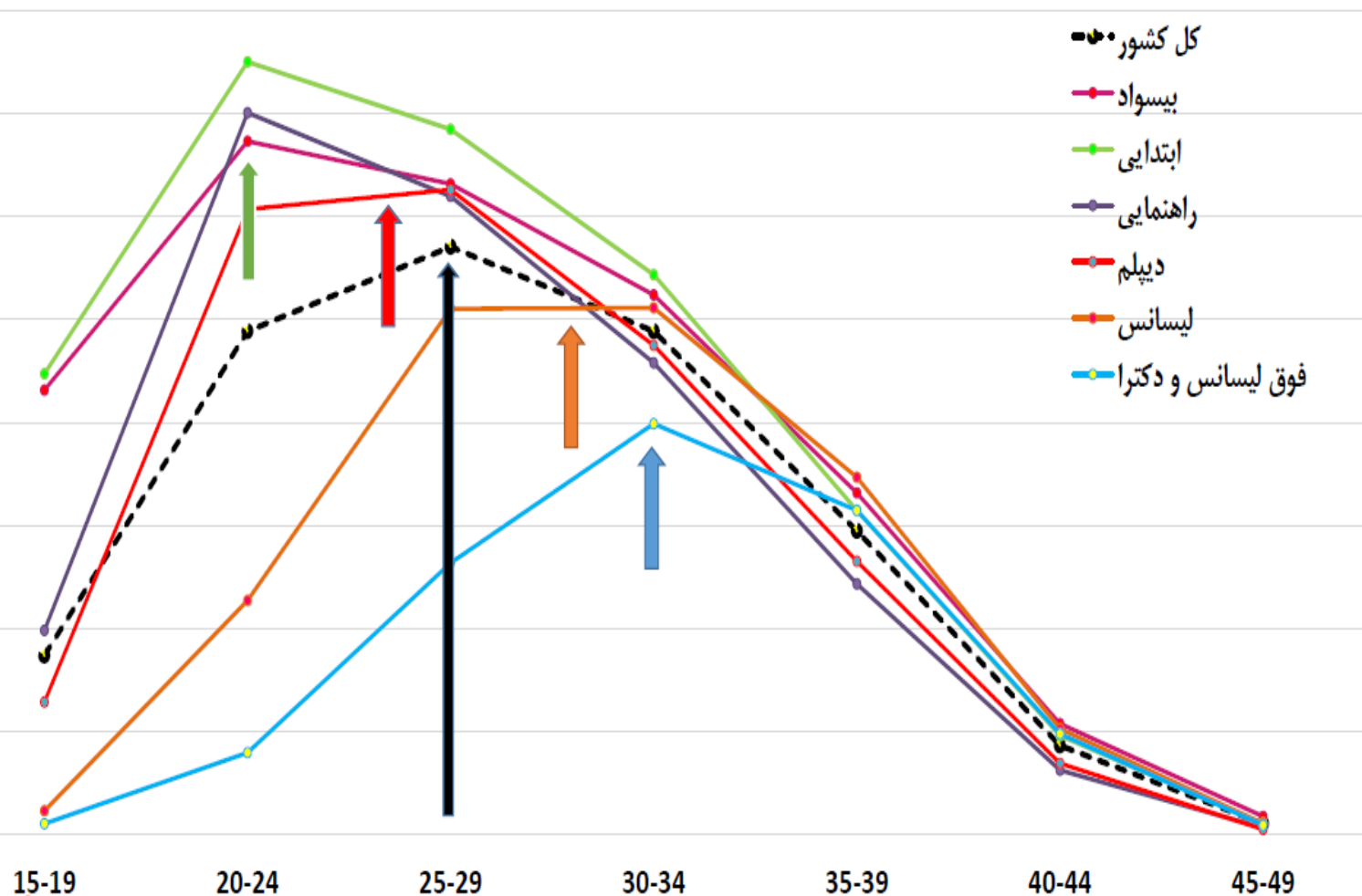

پنجره جمعیتی در جمهوری اسلامی ایران

الگوی باروری کل کشور بر حسب سطح تحصیلات زنان: ۱۳۹۵

حرف سوم :

مهمترین راهکارهای مقابله با مساله ؟

اولویت های مداخله در کوتاه و میان مدت؟

- ترویج فرزندآوری
- ترویج ازدواج
- پیشگیری و مدیریت طلاق
- پیشگیری از سقط
- اقدام برای تامین زیرساخت های لازم:
  - ✓ اشتغال
  - ✓ مسکن
- چقدر فرصت داریم؟
  - ✓ ۷ تا ۱۰ سال یا
  - ✓ ۲۰ تا ۲۵ سال؟

حرف سوم :

- ترویج فرزند آوری
- مداخله در فرایند رفتار باروری

حرف چهارم :

عوامل موثر بر تصمیم گیری برای فرزند آوری ؟

موانع فرزندآوری و رشد جمعیت(قانون با لحاظ این موانع تدوین شده است):

تأخیر و صعوبت ازدواج جوانان	عدم اطمینان به ادامه زندگی مشترک
الگوی مسکن و فرهنگ اجاره مسکن/ ناسازگار با خانواده های بیش از دوفرزند	نگرانی از مسئولیت های بچه داری و محدودیت های آن
مشکلات اقتصادی و هزینه های زیاد فرزندپروری	نگرانی از تربیت صحیح فرزندان
نگرانی از بیکاری سرپرست خانواده	نگرانی از آینده و آتیه فرزندان
اشتغال و نگرانی های آتیه زنان	ناسازگاری تاهل و فرزندآوری با محدودیت های کنونی آموزش عالی
هزینه های دوران بارداری، زایمان و شیردهی	ضعف خدمات اجتماعی مادر و کودک در محیط اجتماعی، اداری و آموزشی
شیوع و هزینه های درمان ناباروری و محدودیت مراکز آن	نهادینه شدن فرهنگ فرزند کمتر زندگی بهتر
عقیم سازی و استفاده بی رویه از اقلام پیشگیری	مهاجرت
شیوع غیراستاندارد زایمان غیرطبیعی و ترس از زایمان	حرکت های معارض فرهنگی و قانونی
ترس از فرزند معلول	فقدان متولی، نظارت و ضمانت اجرای سیاست ها و قوانین مرتبط با جمعیت و خانواده
قبح زدایی و شیوع انواع سقط جنین	

مرور مطالعات مرتبط با کاهش باروری در ایران نشان میدهد

- عوامل ساختاری و نوسازی
- (تحولات خانواده)
- (تغییر ارزش فرزند) -
- (تغییر الگوهای فرزندآوری)
- (تولید و گسترش برنامه های تنظیم خانواده)
- (بهبود موقعیت زنان و افزایش استقلال زنان)
- (عوامل اقتصادی ومشکلات اقتصادی)-
- ویرگیهای فردی مانند سن، پیشرفت تحصیلی)
- عوامل اجتماعی فرهنگی،
- نگرانی از آینده -
- تداخل فرزند آوری با علایق، تجربیات وبرنامه کاری و تحصیلی فرد و... (داشته است).

برخی از شواهد نشان می دهد که از جمله دلایل مهم این تغییرات در رفتار باروری :

- افزایش سن مادر در اولین بارداری، افزایش سن ازدواج،
- افزایش پوشش استفاده از روش پیشگیری از بارداری، برابری
- جسیتی، توانمند سازی زنان در جامعه ی مدرن
- عوامل اقتصادی ،میزان درآمد ، هزینه زندگی و...
- عوامل اجتماعی و فرهنگی : مانند مشارکت زنان به صورت نیروی
- کار، سطح تحصیلات زن، گرایش های مذهبی و خانواده است.

از جمله عوامل تاثیرگذار در کاهش رشد جمعیت در دو دهه اخیر

- افزایش سطح سواد و تحصیلات جمعیت کشور به ویژه زنان جوان،
- افزایش سن ازدواج جوانان، به تعویق انداختن زمان فرزندآوری پس از ازدواج، گسترش شهرنشینی، صنعتی شدن امور،
- افزایش هزینه های زندگی، تغییر نگرش و تمایل خانواده ها به ویژه زوجهای جوان در کاهش تعداد فرزندان،
- افزایش سطح بهداشت و کاهش سطح مرگ و میر (به ویژه مرگ و میر نوزادان) و در نتیجه بالا رفتن امید زندگی را نام برد.
- در الگوهای باروری در ایران، شرایط اقتصادی- اجتماعی یکی از محورهای عمده در گرایش به فرزند آوری است

در مطالعات مهمترین عوامل تمایل به فرزندآوری شامل :

**علاقه به پدر / مادر شدن ،
و علاقه به داشتن خانواده پر جمعیت**

**و مهمترین عوامل عدم تمایل به فرزندآوری شامل:
نگران تأمین آینده فرزندان جدید
، نگران افزایش مشکلات اقتصادی آوردن فرزند ،
کافی بودن فرزندان فعلی بود**

حرف پنجم :

- فرآیند تصمیم گیری برای فرزندآوری و رفتار باروری؟

فرآیند تصمیم‌گیری برای فرزندآوری و رفتار باروری؟

تصمیم‌گیری در مورد باروری یکی از وقایع عمده زندگی زوجین است که به نوبه خود بسیاری از جنبه‌های زندگی از قبیل:

سلامت، وضعیت اقتصادی و رفاه خانوار را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

مطالعات نشان می‌دهند:

که باروری، هم تحت تأثیر انتخاب فردی و هم متأثر از ارزشها، فرهنگ و هنجارهای اجتماعی است
فرزندآوری یکی از پیچیده‌ترین تصمیمات زوجین است

فرآیند تصمیم گیری برای فرزندآوری و رفتار باروری؟

تنها نگرش به پیامدهای فرزندآوری منجر اتخاذ رفتار برای فرزندآوری نمی شوند.

در صورتی که نیاز به فرزند آوردن ایجاد نشود و فرد به میزان کنترل بر شرایط، پس از فرزندآوری توجه نداشته باشد،
و همچنین

اگر درک فرد این باشد که نمی تواند از عهده شرایط بر آید ، قصد فرزندآوری ایجاد نمی شود.

قصد، معادل تصمیم گیری در مورد فرزند آوردن است که باعث اقدام به رفتار می شود.

فرآیند تصمیم گیری برای فرزندآوری و رفتار باروری؟

قصد را می توان آغازکننده فرآیند رفتار فرزندآوری به حساب آورد.

به این معنا که افراد برای دستیابی به قصد خود برنامه ریزی می کنند تا آن را به انجام برسانند

فرآیند تصمیم گیری برای فرزندآوری ورفتار باروری؟

فرآیند تصمیم گیری :

نگرش زوجین : باور رفتاری و ارزشیابی آنان در مورد پیامدهای فرزندآوری

هنجارهای درک شده : باورهای هنجاری و انگیزش بای پیروی در مورد پیامدهای فرزندآوری

کنترل رفتاری درک شده : باورهای کنترل و قدرت درک شده در مورد فرزندآوری

قصد (تصمیم گیری) : تصمیم گیری و اندیشه فرزندآوری
رفتار : اقدام برای فرزندآوری

تئوری عمل منطقی (TRA)
Theory of Reasoned Action

تئوری رفتار برنامه ریزی شده (TPB)
Theory of Planned Behavior

یکی از نظریاتی که در موضوع مورد رفتار باروری و فرزند آوری به ان
استناد می شود نظریه عمل منطقی و رفتار برنامه ریزی شده
(فیشین و آجزن) است

این نظریه انسان را یک موجود منطقی در نظر می گیرد که معمولاً به
شیوه منسجم و مؤثر عمل می کند.

به نظر فیشین و آجزن، آنچه بین نگرش و رفتار دیده می شود، قصد عمل
کردن است.

عوامل تعیین کننده قصد : چه چیزی قصد را تعیین می کند؟

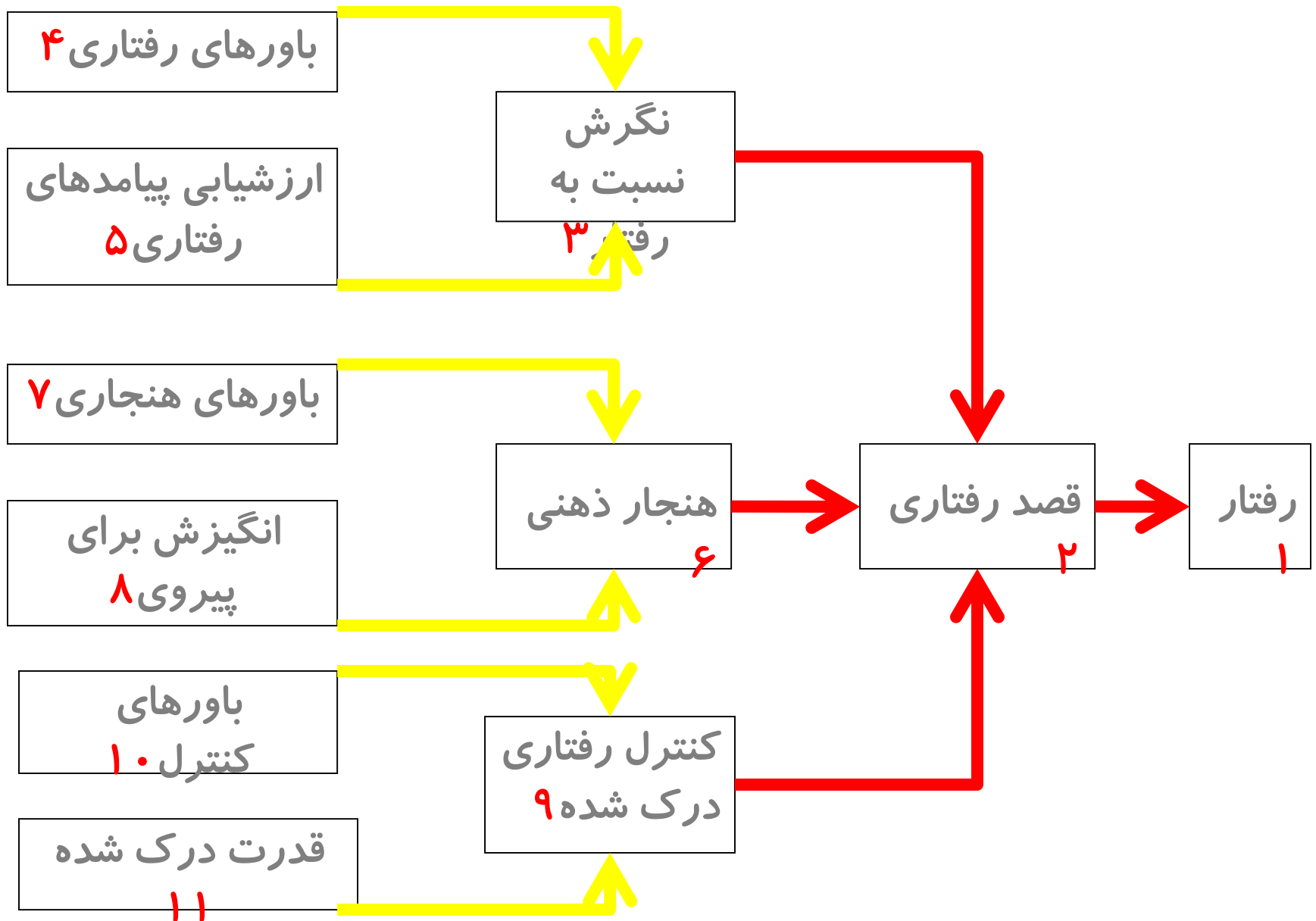
الف : نگرش (عامل شخص)

ب: بازتاب تاثیر اجتماع ,هنجارهای اجتماعی و انتزاعی

ج : کنترل رفتاری درک شده

فرد هرگز با چشم بسته عمل نمیکند. قصد عمل کردن فرد مسلماً تحت تأثیر نگرش او قرار می گیرد، همچنین فشار اطرافیان و میزان ارزش گذاری به این فشارها نیز قصد او را تحت تأثیر قرار می دهند.
هنجارها از این نظر ذهنی است که فرد، رفتار خود را بر اساس ادراکی که از آنها دارد، پایه ریزی می کند.

نمودار تئوری عمل منطقی و تئوری رفتار برنامه ریزی شده

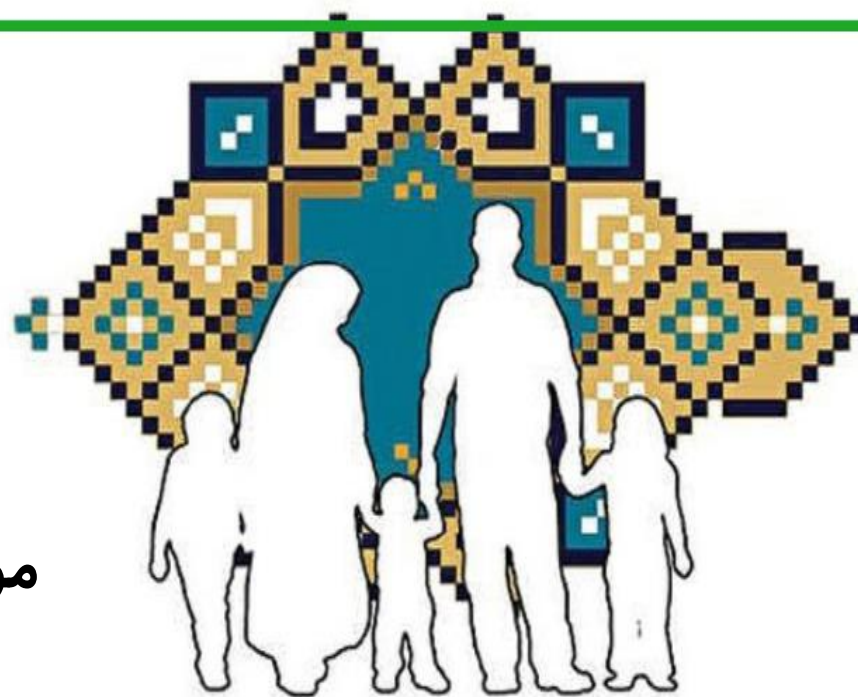
نتیجه گیری :

- برای تصمیم (قصد) به فرزند آوری فقط بررسی وضعیت نگرش کافی نیست. علاوه بر آن
- نیاز به هنجارهای ذهنی درک شده مثبت و همچنین کنترل رفتاری درک شده در مورد پیامد رفتار فرزند آوری می باشد.
- متغیرهای مختلف : فردی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... در فرآیند قصد به فرزند آوری دخیل می باشد.
- لازم است با شناسایی، رفع، تعدیل متغیرها در سطح فردی، سازمانی، اجتماعی، فرآیند قصد به فرزند آوری را تسهیل کرد.

تَنَاجُوهَا تَنَاسَلُوا تَكْثُرُوا فَإِنِّي أَبَاهِي بِكُمْ أَلَّامَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

ازدواج کنید و زیاد شوید که من در روز قیامت به شما در نزد سایر امت ها فخر می کنم

رسول گرامی اسلام

موفق باشید